

С. М. Копачевський

Маліївці

МАЛІЇВЦІ – село Дунаєвецького району Хмельницької області. 2015 Малієвец. сільс. рада (підпорядк. також села Слобідка-Малієвецька та Сприсівка) увійшла до складу Дунаєвец. селищ. об'єднаної територ. громади. Знаходиться за 60 км від обл. центру, за 25 км від райцентру та за 5 км від смт Дунаївці. Через село протікає мала річка, що неподалік впадає в р. Ушка (притока Ушиці, бас. Дністра). Пл. 1,6 км². За переписом насел. 2001, у селі мешкали 727; станом на 2016 – 632 особи; переважно українці. За 7 км проходить автошлях Чернівці–Житомир. Побл. М. виявлено давньорус. городище та поселення черняхів. культури; знайдено бронз. булаву раннього заліз. віку, скарб монет рим. часу. Вперше згадується у писем. джерелах 1493. На той час М. перебували у складі Великого князівства Литовського та належали шляхтичам Яну та Петру Малейовським. Найімовірніше від їхнього прізвища село й отримало свою назву; за поширеною нар. гуморист. версією, тут випасали ягнят (малих овець), а у сусід. поселеннях мили (нині с. Міцівці Дунаєвец. р-ну) та стригли (нині с. Стріхівці Ярмолинец. р-ну) овець. Пізніше селом володіли шляхтичі Кавецькі, Пепловські, Туркулеї та Свирські. Після Люблін. унії 1569 – у межах кордонів Польщі. Жит. брали участь у Визв. війні під проводом Б. Хмельницького. 1672–99 – під владою Осман. імперії, від 1699 – знову Польщі. 1785 у Ю. Свирського село придбав корон. надвір. ловчий Я.-О. Орловський, який належав до найближчого оточення остан. польс. короля Станіслава II Августа Понятовського. У 2-й пол. 1780-х рр. Я.-О. Орловський збудував палац (нині разом з водонапір. вежею, госп. флігелем, мурами з брамою, мостом з обелісками, які зведені наприкінці 18 – на поч. 19 ст., палац. комплекс є пам'яткою архітектури нац. значення), а у передпалац. частині у ландшафт. (англ.) стилі з елементами регуляр. (франц.) заклад Малієвецький парк (нині пам'ятка садово-парк. мистецтва заг.-держ. значення). Проект. і буд. роботами керували італ. арх. Д. Мерліні та його учень Я. Кубицький. У основу палацу вони заклали класицистичну концепцію арх. А. Палладіо з використанням стилю франц. резиденцій часів Людовика XVI. Будівля прямокутна у плані, із блоків місц. пісковика, з парад. (пн.) боку – 2-, з парк. (пд.) – 3-поверхова. На лівому бічному портику збереглася дата побудови палацу – 1788. Власники зібрали велику колекцію польс. і зх.-європ. живопису, багато книг і архів. матеріалів. 1914 остан. власник маєтку К. Францишек намагався вивезти до Франції все найцінніше, однак дорогою частина колекції була втрачена. Нині у палаці функціонує дит. протитуберкульоз.

санаторій. Значну природн., істор. та реліг. цінність має скеля вапняку з 18-метр. штуч. водоспадом і 2-поверх. гротом. Раніше воду до вершини скелі подавали дерев'яним водогоном, у рад. часи лікар О. Соколова за власні кошти проклала метал. труби. За версією дослідників, усередині скелі розмішувалися язичниц. капища. Після прийняття християнства верхню печеру Різдва Іоанна Предтечі і нижню – св. Онуфрія використовували з культ. метою монахи. У 2-й пол. 17 ст. монастир зруйновано, 1708 відновлено як василіянський поділ. суддею Пепловським. 1763 над скелею зведено Хрестовоздвижен. церкву. 1795 монастир передано православ. духовенству. За легендами, скелю пов'язують й з ім'ям У. Кармалюка. Новий храм, збудований 1890, разом зі скульптур. фігурою св. Яна у міжвоєн. період за наказом парт. влади був зруйнований (у 1990-х рр. там встановлено хрест, а фігуру відновлено). Після 2-го поділу Польщі 1793 М. відійшли до Рос. імперії; від 1797 – у складі Поділ. губ. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. 1923–30 – у складі Проскурів. округи; від 1932 – Вінн., від 1937 – Кам'янець-Поділ. (від 1954 – Хмельн.) обл. Жит. потерпали від голодомору 1932–33, зазнали сталін. репресій. Від липня 1941 до березня 1944 – під нім.-фашист. окупацією. Нині у М. також є навч.-вихов. комплекс і лікар. амбулаторія. Серед видат. уродженців – педагог, громад. діяч Є. Кондрацький, архітектор Ф. Левицький.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Прокопчук В. Дунаєвеччина: край і люди. Дунаївці; Кам'янець-Подільський, 2013.

Бібліографічний опис:

Маліївці / С. М. Копачевський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-65849>. – Останнє поновлення : 1 січ. 2023.

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).